63ste Jaargang No. 5081 — DAGBLAD — Woensdag 9 April 1947

AMIGOE DI CURAÇAO

Dit dagblad verschijnt dagelijks, behalve 's Zondags; abonnementsprijs Bonaire en Curaçao 2 gld.; Aruba 2.50 gld.; Bovenwinden, Suriname 2.50 gld.; en het buitenland 3 gld.

REDACTIE: Tel. 1858; P. bus 8, Willemstad Adres: Consciëntiesteeg 27.

Uitgeefster en Administratie ... steeg 29, telefoon 1550; Postbus 80 Willemstad N.W.I. Voor Aruba: J. P. Croes, Postbus 14, Oranjestad; tel. 38

Offensief in Noord Griekenland

De Gaulle wil één partij

Vliegtuig valt in Venezuela

27 doden - 3 dagen rouw

GUERRILLA-OORLOG IN GRIEKENLAND.

Nadat men duizenden pamfletten over de guerrilla troepen heeft uitgestrooid is de regering tot de aanval overgegaan meldt men ons hedenochtend uit Athene. Het is een algemeen offensief ingezet tegen de troepen, die zich ophouden in Thessalonië en Macedonië (Athene, (AP) 9.4).

CONSTANTIN TSALDARIS

Premier van Griekenland.

INDRUK VAN DE GAULLE'S REDE.

De linker zijde nam stelling tegen de speech van De Gaulle, die hij te Straatsbourg hield.

Het communistische blad Humanité vindt, dat De Gaulle zich aan het hoofd heeft gesteld van een verzet-actie. Léon Blum zag een poging om de massa heet te laten lopen voor een persoon.

Het blad van Bidault had critiek op het spreken van De Gaulle over een grote Franse partij. De „Figaro" gaf goedkeuring aan het plan van De Gaulle, het is geen partijblad. De speech van Straatbourg moet men geen bom noemen in ons politiek leven geworpen, doch een punt van uitgang tot nieuwe actie (Parijs, (AP) 8.4).

NOGMAALS DE GAULLE.

De ex-Premier Reynaud zag ook in de speech van de Gaulle een streven naar een partij boven de partijen. De Gaulle gaat nog speechen in steden als Marseille, Bordeaux, Rouaan enz. en misschien ook nog in Parijs. François Gay de fractie leider van de M.R.P. liet blijken, dat het een fout is geweest van De Gaulle om af te treden, doch deze fout kan nog altijd hersteld worden (Parijs, (AP) 8.4).

VLIEGTUIG GEVALLEN IN VENEZUELA.

In verband met de val van een vliegtuig van de Venezolaanse luchtvaartmaatschappij, waarbij gisteren 27 personen om het leven kwamen, schreef de regering een rouw uit van drie dagen. Dit is wel het ergste vliegongeluk in de luchtvaartgeschiedenis van Venezuela. Aan boord van het vliegtuig dat in het gebergte neerstortte bevonden zich ook 21 schoolkinderen, die naar de plechtigheden van de Goede Week waren geweest in Caracas en, die met drie onderwijzers naar Cumaná terugkeerden (Caracas, (AP) 9.4).

REGENT.

In verband met de ziekte van de Koning Christiaan is de 48-jarige kroonprins Frederik aangesteld tot regent (Kopenhagen, (AP) 8.4).

KONING CHRISTIAAN.

Een bulletin meldt, dat de goede toestand van Koning Christiaan aanhoudt, doch de koning hersteld van de hartaanval moet echter nog rust houden (Kopenhagen, (AP) 8.4).

OPSTAND IN PARAGUAY.

De priester uit Paraguay Enrique Breve gaf als zijn opinie over de opstand in Paraguay, toen hij over de opstand ondervraagd werd aan boord van een Argentijns schip naar Italië, dat het absurd is om te zeggen dat de communisten tegen de regering zijn opgestaan. Het is opstand tegen de tyrannie van de President Moringo om natuurlijk plaatsen van de communisten zich tactisch aan de zijde van de winnende partij (Buenos Aires, (AP) 8.4).

GRIEKENLAND

Vandaag coiffure, morgen oorlog.

SPAANSE MONARCHIE.

De President van de republikeinse regering Llopis onthield zich van enig commentaar op de houding van Don Juan in zake het voorstel van Franco, om de monarchie te herstellen.

Voor zover hij het ziet moet er uit de houding van Don Juan een conflict ontstaan tussen Don Juan en Franco (Parijs, (AP) 8.4).

MANIFEST VAN DON JUAN.

De Spaanse pers publiceert een manifest van Don Juan. Er is verbitterde critiek op dit manifest daar Don Juan geen rekening zou houden met de populariteit van Franco. De pretendent houdt er geen rekening mede, dat de wettigheid van zijn aanspraken zich moeten baseren op de strijd der generaals tegen het communisme (Madrid, (AP) 9.4).

OORLOG IN CHINA.

De communisten in China geloven dat bij een vlucht een nieuwe basis in de provincie Shansi zal worden opgeworpen (Nanking, (AP) 8.4).

Van den Berg valt aan

De voorzitter van het Comité van Buitenlandse zaken in het congres, van den Berg, hield een rede in de senaat om te beweren dat men de voorgestelde hulp aan Griekenland en Turkije zal goedkeuren. Van den Berg zonder de naam van Gromyko te noemen, verklaarde dat deze hulp actie van vierhonderd millioen dollar, geen passeren is van de Verenigde Landen. Hij noemde niet de naam Gromyko die dit misteren in de Veiligheidsraad heeft beweerd.

„Woordelijk zei van den Berg: „Ik weet geen betere manier om de instelling van de Verenigde Landen om zeep te brengen dan door het een bepaalde ondracht te geven, waarvoor het niet klaar is. Men ruïneert de macht van de Verenigde Landen als men dat instituut een taak oplegt die het niet kan vervullen, omdat het daartoe niet de macht bezit. Zou men de Verenigde Landen opdragen voor Griekenland te zorgen, dan zou het voorheen het enige hulp kreeg verdwenen zijn in het communisme.

Hij sprak zijn vrees uit dat op deze sleutelpositie van de wereld een communistische dictatuur zal verrijzen. De hulp van Truman houdt geen nieuwe leer in. Men kan het niet gaan vergelijken met de Monroe leer."

Het is ook geen plan van een imperialistisch rijk, het is alleen maar het weerstaan tegen een agressie die kan beginnen als een sneeuwbal en kan worden tot een wereldgevaar. Wij hebben geen offensieve bedoelingen tegen de sovjet. Wij willen ook niet de wereldvrede in gevaar brengen, doch het gaat om de vrijheid en vrede van onze eigen vrede. Wij doen dit in de overtuiging dat wij Amerikanen moeten opkomen voor de rechten van de mensheid. (Washington, (AP) 9.4).

ARTHUR H. VAN DEN BERG

Conferentie Moskou

Naar het volgende punt van de agenda: Grenscorrecties

Nederland's grenscorrecties komen aan bod

MOSKOU.

De vergadering van de Grote Vier duurde tot acht uur. Uit Londen werd gemeld, dat men nog trachtte het werk van de commissies te coördineren. Het ging nog over de indeling in provincies en het opzetten van een voorlopige regering voor Duitsland.

Onder pressie Marshall en Bevin, Bidault ging Molotov er dan toch eindelijk toe over om in te stemmen maar te stoppen met een verdere bespreking over de voorlopige regering van Duitsland.

Morgen zal men dan overgaan tot het volgende punt van de agenda nl. het vaststellen van de grenzen van Duitsland.

Ook kon men Molotov er toe brengen zijn plannen maar te laten schieten. Bevin kwam nog op tegen een soort van politie-staat, die men zou willen instellen, als men in zou gaan op het Sovjetplan om een soort van veiligheids politie de zaak in handen te geven in Duitsland. Hij zou zo iets „zeer gevaarlijk" vinden.

Bevin liet blijken dat als al dat oponthoud was veroorzaakt om te laten zien, dat de conferentie niet in staat zou zijn om de ontwapening en de vrede met Oostenrijk te regelen, hij dit dan toch wel een unfaire manier van handelen vond.

Marshall stelde daarom dan ook maar voor, om tot het volgende punt van de agenda over te gaan en dan kan toch ook immers het comité voor coördinatie over meer tijd beschikken en kan men op het eind van de conferentie deze quaestie nog wel behandelen. Dit laatste zou alléén dan mogelijk zijn, als er nog tijd over is (Moskou, (AP) 8.4).

NOGMAALS MOSKOU.

Marshall wil wel alle punten van de agenda doorlopen, dan kunnen de latere vertegenwoordigers, als ze weer in conferentie bijeen komen weten hoe dat standpunt was daar in Moskou, dat is bovendien ook beter dan weer te vervallen in eindeloze discussies, die toch geen succes hebben.

Hierop kwam toen het antwoord van Molotov, dat hij ook niet van eindeloze discussies hield. Morgen zal men dan over de grensquaestie spreken. Vrijdag over de resultaten van de coördinatie commissie en Donderdag over de procedure in zake een vrede met Duitsland, doch morgen dat is Woensdag gaat het over de grenzen. Bidault was ook tegen een politie-macht, voor een centrale regering hij zag er ook een politieke macht in. Bevin was er somber over menend, dat dan zelfs geen stemrecht behoefde gegeven te worden, doch Molotov vond dat een dergelijke politie organisatie in Duitsland niet gevaarlijker zou zijn dan de politie macht in Engeland of Frankrijk.

Begrotings recht zou er alleen zijn bij die centrale regering die Molotov wil voor nationale doeleinden. Bevin was er bang voor. Er viel geen beslissing over dit punt.

De klacht van de 18 kleine landen dat de herstellingen te langzaam komen werd vervolgens in bespreking genomen. Molotov vond dat er nog fabrieken konden worden weggehaald er waren nog genoeg over, om het peil van de industrie te verhogen, men kon bovendien beginnen met het herstel van de niet werkende.

Toen Molotov vroeg wie de herstel commissie heeft geliquideerd kreeg hij ten antwoord, dat heeft die commissie zelf gedaan.

Dat antwoord kwam van Bevin, waarop Molotov in het midden, dat hij hoopte dat het niets als een grap beschouwd zou worden, als hij zei, dat het Russische volk toch hoopte dat men de overeenkomsten van Jalta en Potsdam zou nakomen.

Hierop antwoordde Bevin nog een keer, zeggend dat het heus niet als een grap beschouwd zou worden, doch dat het juist de Sovjets waren, die Potsdam niet nakwamen, zij immers zijn niet de bepaling nagekomen, om de fabrieken te laten werken voor de voedselvoorziening ook in de Westelijke zônes. Marshall beloofde de voorstellen van Bidault over deze quaestie te bestuderen, doch hij vroeg zich af, hoe of men nu moet handelen, als men het niet éêns wordt over de quaestie om Duitsland economisch althans als een eenheid te zien en als men het ook niet eens is over het opvoeren van het peil van de industrie van Duitsland (Moskou, (AP) 8.4).

GRENSQUAESTIES.

Nu vandaag het punt van de grenzen aan bod komt, zal men moeten spreken over de grenzen van Polen zoals, die door de Russen zijn vastgesteld. Verder kom natuurlijk het verlangen van Frankrijk om de Roer en het Rijnland van Duitsland af te trekken naar voren. Vandaag zal wel duidelijk worden, menen de journalisten, dat de Grote Vier beter willen opschieten.

Men spreekt zelfs van een dag of tien of veertien dagen, binnen welke tijd het misschien mogelijk is dat er iets definitiefs tot stand komt (Moskou, (AP) 9.4).

het nieuws van vandaag

Gisteren was het een somber dag voor de conferentie van Moskou, de heren hebben het eigenlijk maar opgegeven, ze hadden dit succes echter, dat Molotov instemde om nu die eindeloze discussies maar te stoppen.

De voorzitter zal vandaag de hamer nemen en het vogende punt aan de orde stellen, de grens. Men zal daar in Moskou misschien over onze grens correcties gaan praten. We denken het niet, is er zoveel meer. Het vaststellen van de grenzen van Polen, het verdwijnen van het land, dat Oost Pruisen heette, het grote verlangen van Frankrijk naar de Saar en de plannen voor het Roergebied en de Rijnprovincie.

Duitsland zal er slecht afkomen, dat is wel zeker. Het ergst zou natuurlijk zijn, dat het helemaal niet meer zou bestaan en de grens van Rusland door Berlijn zou blijven lopen. We kunnen U zeggen, dat dit voorlopig het geval wil zijn, want de grote vier hebben gisteren openlijk gezegd, dat een conferentie na deze de quaesties maar moet regelen. Wel wil Marshall nog alle punten van de agenda doorlopen dan weten die volgende conferenciers uit de notulen van de conferentie van Moskou, wat er zoal toen verlangd werd.

Journalisten spreken van nog een dag of tien, of van een veertien dagen.

Er zal natuurlijk nog wel een definitieve tekst van dat waarin men het eens was worden opgesteld. Marshall had echter een moeilijkheid, die zwaar weegt!

„Wat moeten we nu practisch doen als we het niet eens worden om Duitsland bijv. te zien als een economisch eenheid, wat moeten we nu doen, ons toeleggen op vernoging van het peil van de industrie of niet?" Het wordt een quaestie die geen uitstel gedoogt.

In Griekenland zou koning George de oorlog geopend hebben tegen de guerilla, nu mag koning Paul er vandaag mee beginnen. Vliegtuigen strooiden pamfletten, morgen strooien ze bommen en mensen sterven......

De Gaulle had toch wel een nieuw idee in zijn speech, hij wil, menen de kranten uit zijn speech te moeten besluiten, één partij boven de partijen. We hadden het er eerlijk niet in kunnen lezen, doch A. P. gaf ons ook maar een brokje uit zijn rede. De man gaat nog speechen in Rouaan, Bordeaux, Marseille en misschien Parijs. Het is opvallend, dat van de kant van de partij van Bidault beweerd wordt dat hij nog terug kan komen in de politiek.

Zal het een zegetocht worden door Frankrijk, eindigend in Parijs?

Het wordt interessant hem te volgen, er stonden nu reeds erebogen voor hem opgericht en het volk riep hem terug.

Gruner in Palestina heeft bekend, dat hij terroristische daden stelde. In Denemarken werd de kroonprins regent, nu de koning een hartaanval kreeg.

In Indonesië heeft men reeds een tien jaren plan, onder minister Gani.

Venezuela rouwt drie dagen daar er een vliegtuig in de bergen neerviel met 27 personen aan boord.

In China schijnt het de regeringstroepen voor de wind te gaan.

In Paraguay mag men de opstandelingen niet voor communisten doodverven.

Een Kerkvader in Nederlands Indie

door

P. A. KERSTENS.

Te weinig is in Nederland nog bekend met de figuur van een groot Nederlander in Indië, een bisschop, die sinds 1934 Apostolisch Vicarius van Batavia, in en door de Japanse bezetting ten volle is uitgegroeid tot het formaat van de classieke Kerkvaders, wier gezag en invloed reikten tot ver buiten de engere grenzen van hun eigenlijke gezagsgebied, omdat aan de uitstralende kracht van hun onkreukbaar deugdzaam leven en voorbeeld, mitsgaders van hun klare geest en apostolische gezindheid, de buitenstaander en zelfs de ongelovige evenmin kan weerstaan als de gelovige.

Als ooit het edele Brabant zich geweerd heeft, dan door dezen edelen Brabander in Indië. Zijn aanzien bij geloofsgenoot en andersdenkende, bij blank en bruin, was al zeer groot in de jaren voor de oorlog. Het is in de oorlog hoger gestegen dan voor enigen anderen Nederlander in Indië. Het prestige, dat Zijne Hoogwaardige Excellentie Mons. Willekens zich in Indië verworven heeft, is het best vergelijkbaar met dat van Zijne Eminentie Kardinaal De Jong in Nederland en doet er niet voor onder.

Ons schrale Kempenland is in onze tijd in één opzicht vruchtbaarder dan enig ander deel van Nederland: in de voortbrenging van priesters, die door de Heilige Stoel in hoge apostolische functies naar alle delen van de wereld gezonden zijn, om er het hoogste kerkelijke gezag te vertegenwoordigen en te oefenen. Mons. Willekens is er één uit een ganse reeks Kempenaren, benevens tot één generatie, die deze wonderbaarlijke bloei van Kempenland tot uitdrukking brengen: Apostolische Delegaten en Vicarii.

Aanvankelijk bestemd om professor te worden in de ascetische godgeleerdheid, leidt het Goddelijk Bestier hem meer en meer in de bestuurlijke richting: visitator der Societeit van Jezus in Engeland, in Hongarije, in Brits-Indië, in Nederlands-Indië. Daarna (in 1934) Apostolisch Vicarius van Batavia. Maar asceet blijft hij, en wel in de practijk van zijn eigen voorbeeldig uitstralend leven van priester en religieus. Een echte Brabander, én een uit de Kempen. Uit zo'n classiek katholiek gezin — vader was burgemeester van Reusel*) —, dat veel kinderen en veel religieuzen voortbrengt. Diep, diep gelovig en godsdienstig, sober en bedachtzaam — Mons. Willekens is secuurder dan de ergste „Hollander"! — toch vol temperament, maar dit onder strenge controle en met die fijne droge humor, die van de hei komt. Een echte studax, een taaie werker, een praatgraag causeur, als het maar gezonde praat is, een helder hoofd, een gelijkmatig humeur, een warm hart, een sterk karakter. Een naar alle zijden gaaf en schoon uitgegroeid leven. Een man, die waarlijk een apostel is van zijn Kerk, zijn land, zijn gewest, zijn volk.

Na weinig jaren kent hem zo ieder in Batavia, die nauwer met hem in aanraking komt. Maar zo vermoedt hem ook ieder ander die hem slechts van enige afstand gadeslaat. Bij de officiële bijeenkomsten en recepties, waar de Apostolische Vicarius een getrouwe bezoeker is, gelijk hij in al de verplichtingen van zijn staat en zijn ambt minutieus getrouw is, is er dikwijls heel even een onderbreking in het geroezemoes, als de tengere gestalte met het fijne, edele hoofd van den bisschop verschijnt. Eerbiedig groet hem ieder, maar dan ook ieder. Want ieder weet, omdat ieder ziet en voelt, dat „Monseigneur" een man is van voornaamheid en deugd.

Dan breekt het Japans geweld over Indië los, dat de diepten peilen en de karakters beproeven zal. Dan komen tegenover de blanke mannen en vrouwen de onuitsprekelijke vernederingen los, die zoveel maatschappelijke schijngrootheid in al haar armzaligheid zullen tentoonstellen.

Op 5 Maart 1942 heeft de bezetting van Batavia plaats. Mons. Willekens wordt 's nachts met andere notabelen van de stad per vrachtauto naar het residentiekantoor gebracht. Bij ver-uit de meesten is de stemming diep onder nul. Een zeer hoog geplaatst man uit het bedrijfsleven klaagt tegenover Monseigneur over de behandeling. Mons. zegt: „Och, mijnheer X., vroeger, toen ik een jongen was, wilde ik altijd op een vrachtwagen, maar ik mocht niet van mijn vader. Nu moet ik er op." Op het residentie-kantoor treft Mons. een bestuursman van hoge rang. Deze is totaal van streek en klaagt, dat de Indonesiërs hem hebben uitgemaakt voor alles wat lelijk is. Mons. houdt hem zijn plicht voor, zich rustig te houden en voegt eraan toe: „Men mag mij voor alles uitmaken, als ik maar weet, dat het niet zo is!"

Ik vermeld deze bijna anecdotische details, omdat zij typeren hoe Mons. Willekens van het eerste uur van de Japanse bezetting af, zijn opvaart begon als bisschop en Nederlander van zo hoge zedelijke statuur en van zo grote zielskracht, dat niemand aan de inwerking ervan op zichzelf ontsnapte, de Nederlandse medeburgers van hoog tot laag niet, maar de Japanse overweldigers van laag tot hoog evenmin.

In die eerste nacht op het residentiekantoor durfden de Japanners hem niet te verhoren. Mons. was een te imposante en onbevreesde verschijning. Toen ze hem in de morgenuren per auto naar huis wilden brengen, weigerde hij: „Dank u, ik loop wel!"

In Batavia werd de Nederlandse gemilitariseerde stadswacht onmiddellijk achter slot en grendel gezet. Mons. Willekens ging er dadelijk op uit, om zichzelf voor al deze mannen als gijzelaar aan te bieden. Maar hij kreeg geen gehoor.

Eens werd Mons. een gehele dag lang ondervraagd door de Japanse Gestapo. Toen hij thuis kwam, vroeg hem zijn secretaris, de Bossenaar Kees Doumen S.J., die zich eveneens de bizondere achting en de warme genegenheid van alle medeburgers heeft verworven door zijn kloek gedrag en zijn onverwoestbaar goed humeur, hoe het geweest was. „Och, Père", was het droge antwoord, „ze hebben me mijn catechismus overhoord en die kende ik wel."

Weldra raakten de Europeanen van Batavia, waar de Jappen dadelijk een Indonesischen burgemeester hadden benoemd, financieel aan de grond. Mons. bewoog den burgemeester tot herinstelling van de Gemeentelijke Armenzorg. Die werd weer stopgezet, toen in April 1942 een Japanner, Tsukamata, tot burgemeester werd benoemd. Hij werd door den bisschop aldus toegesproken: „Mijn vader was ook burgemeester en hij heeft als kleine jongen

*) Reusel, een der „acht zaligheden" in de Brabantse Kempen.

reeds geleerd, dat voor het hoofd van een gemeente er in het Nederlands twee woorden bestaan: burgemeester — dat woord wijst meer op gezag en gestrengheid — en burgervader: dat woord duidt meer op liefde en goedheid voor zijn onderdanen. Welnu, Mijnheer de Burgemeester, de zaak is deze: ik kom namens alle armen van Batavia een beroep doen op u als burgervader!" — De steun liep weer.

Later kwam de kwade dag, dat alle priesters van Batavia werden ingerekend. Ook Mons. werd opgehaald, maar weigerde mede te gaan. Hij zond een brief, waarin de volgende passage voorkwam: „Een vergrijp heb ik niet gepleegd. Ik blijf dus op mijn post als bisschop, een post door Zijne Heiligheid den Paus van Rome mij toegewezen. Die post verlaat ik niet, tenzij de autoriteiten van Dai Nippon mij persoonlijk van een vergrijp overtuigen, dan wel dat zij mij met geweld komen weghalen van de post door Zijne Heiligheid den Paus mij toegewezen."

De volgende dag ging Mons. naar de strafgevangenis Struiswijk om persoonlijk te eisen, dat aan alle priesters gelegenheid zou worden gegeven tot het lezen van de Heilige Mis. Toen werd hij voor de eerste en enige maal mishandeld, maar hij moest enige dagen later de duizenden excuses in ontvangst nemen van het Jap. hoofd van het Departement van Eredienst, die hem persoonlijk kwam bevrijden.

Hoe langer hoe meer werd — wien zal het verbazen? — de bisschop de toevlucht van iedereen, van priester en leek van geloofsgenoot en andersdenkende, ook in zeer persoonlijke aangelegenheden. Dat is Mons. tot op de huidige dag gebleven en dat zal hij blijven, zolang zijn gezegend verblijf in Batavia, op zijn apostolische post, duurt.

Hij is, met een pater-secretaris, want dien eiste hij erbij, de enige blanke op Java geweest, die gedurende de gehele bezetting buiten de kampen gebleven is. De hondsbrutale Japanners waren bang van hem, die geen ander wapen had dan zijn deugd en zijn zielekracht.

Gedurende de gehele bezetting heeft hij in woord en geschrift tegen de Jappen gestreden. Heel in het begin van 1942 slaagde hij er zelfs in, een Protestantse kerk voor de Protestanten terug te krijgen. Het „slot" in de beide Ursulinenkloosters van Batavia hebben de Japanners nooit durven verbreken. In geheel zijn vicariaat zijn alle kerken in zijn handen gebleven. Toen General Saito de kerk van Bidara Tjina opeiste, kreeg hij eerst mondeling en later schriftelijk te horen, dat „it is not right that a house of God is taken away from God in order to be given to men."

In de dagen, dat hij strijden moest voor het behoud van het Carolus-ziekenhuis, zeide hij tot een Japans kolonel: „Als gij uw plan doorzet en ons het ziekenhuis ontneemt, dan maakt u iets kapot, dat u nooit meer kunt herstellen. De Zusters hier hebben vrijwillig afstand gedaan van het moederschap om moeder te kunnen zijn voor de zieken. Ik raad u aan u niet te verzetten tegen de instellingen van Gods Kerk, want hoe sterk en machtig u misschien ook zijt, tegen Gods Kerk verliest u de strijd."

En dan zijn heldhaftige houding tegenover het preekverbod. In Djocja was een verbod afgekondigd tegen het preken in het Nederlands. Dominees en priesters gehoorzaamden het maar al te vlot. Maar nauwelijks had Mons. Willekens te Batavia ervan gehoord of hij ging naar het Departement van Onderwijs en Eredienst: „In Midden-Java is het verbod afgekondigd om te preken in het Nederlands. Gods Woord is aan geen enkele taal gebonden. Moch u het plan hebben hier in Batavia een dergelijk verbod uit te vaardigen, dan zal ik geen van mijn priesters opleggen in het Nederlands te preken, maar ik hoop, dat zij het allen zullen doen. Ikzelf echter zal de eerste Zondag na het verschijnen van uw verbod in de kathedraal in vol ornaat in het Nederlands preken."

Het verbod is in West-Java nooit gekomen.

Zo is het voorbeeld en het leiderschap geweest van dezen bisschop, een sieraad van zijn land en van zijn gewest. En nu heb ik nog niet gesproken over zijn invloed op de door de revolutie toch zozeer opgezweepte jonge Indonesiërs. De tijd is ook nog niet rijp om daar veel van te zeggen. Laat ik volstaan met u de verzekering te geven, dat er, behalve een grote taak, ook nog een Nederlandse kans in de Indonesische toekomst ligt, als wij veel mensen van de geest van Mons. Willekens voor Indië beschikbaar stellen.

(Ind. Missietijdschrift).

CURAÇAO

ASSID DANSGROEP.

Een zeer speciale danskunst zal hedenavond te zien zijn in het theater Roxy. Daar zullen de oude dansen der Indianen gestijleerd worden weergegeven. In Nederland trad deze danser Assid en zijn gezelschap ook met veel succes op. De leider Assid is ook de schrijver van een boek, waarin hij getuigt van een grote liefde voor zijn land Suriname en waarin hij zich ook laat zien als wereldreiziger. Zijn boek stelt zich scherp tegen rasachterstelling en heeft zo een politieke inslag.

Dansen is een volksvermaak op Curaçao, doch daarom juist is het misschien wel eens goed, dat men een groep personen ziet, die dansen als kunst willen perfectionneren.

WIST U DAT?

Een Aneta-telegram uit New York meldt, dat de telefoondienst tussen Engeland en Curaçao is geopend op Dinsdag jl. Naar we vernemen is er hier op Curaçao geen bekendheid gegeven aan deze opening.

AUTO-ONGELUK.

Tijdens de Paasdagen sloeg een auto bij de oprit naar de grote berg over de kop. De chauffeur van de betrokken auto rekende op het uitwijken van een voor hem uit rijdende auto, toen deze auto geen voorrang gaf, geraakte zijn auto van de weg en sloeg de wagen over de kop. De inzittenden kwamen er naar omstandigheden redelijk wel af. De auto zou nog te repareren zijn.

ER WAREN NOG MEER.

Inderdaad, er waren nog meer inbraken op tweede Paasdag. Deze keer gold het het kledingmagazijn van de heer Prince in de Keukenstraat. Doch hier konden de zondaars niet veel meenemen, daar zij gesnapt werden.

OP KAMP.

Heden vertrekt een ploeg Jongewachters van het Sint Vincentius School naar Brakkeput, alwaar zij enkele dagen gaan kamperen. Dit is het beste wat een jongen tijdens zijn vacantie kan doen. Wij apprecieren het werk van deze Fraters, en wensen de jongens veel plezier toe.

Missie Nieuws

VERTREK.

Hedenavond zullen de Algemene Overste van de Zusters Dominicanessen van Voorschoten en de Algemene Overste van de Zusters van Schijndel ons gebiedsdeel weer verlaten, waar zij beiden visitatie hielden. Haar werk was tot groot belang van het gebiedsdeel. Wij wensen beide Oversten een goede reis. Naar we nog vernemen zal Zuster Meletia, Dominicanes, ook met hetzelfde vliegtuig naar Nederland vertrekken.

SPORT

K.S.C.

Op Zondag 20 April as. zal er een wedstrijd gespeeld worden tussen het K.S.C.-elftal en een Surinaams elftal, dat de naam aannam van „Justitia Pietas Fides".

STORMVOGELS — ASIENTO.

In een wedstrijd die dezer dagen op het Asiento-terrein plaats vond, zag het eerste elftal van de stormvogels de kans om het tweede elftal van Asiento te verslaan in eigen huis met 7—1.

HAITI BLIJFT DE BAAS.

Gisteren speelde Transvaal een revanche-wedstrijd tegen het nationaal elftal van Haiti en werd weder verslagen. Nu slechts met 4—0.

SITHOC.

Naar men ons mededeelt was de reis van Sithoc naar Aruba een groot succes. Men speelde aldaar vier wedstrijden, waarvan één verloren, één gelijk en twee gewonnen, t.w.: Sithoc — Hollandia 1—3; Sithoc — Boca Junior 1—0; Sithoc — Sint Dominicuscollege 2—1; revanche wedstrijd Sithoc — Sint Dominicuscollege 1—1.

DR. MAX EUWE.

De bekende oud-wereldkampioen schaken Dr. Euwe, die we hier op Curaçao kennen als een buitengewoon sympathiek sportman, geneigd van zijn kennis en kunde aan anderen mede te delen, heeft twaalf boeken geschreven. Deze twaalf boeken gaan over de „Theorie der schaakopeningen". De uitgever zond ons de eerste drie delen ter recensie.

Deze eerste drie gaan over de zg. gesloten spelen. Deel één en deel twee lopen over het classiek damegambiet, terwijl deel drie gaat over het niet classieke damegambiet en de damepioenspelen. Iets voor de theoretici dus!

NIEUWS van OVERAL

VERLAGING TARIEVEN.

De Venezolaanse luchtvaart maatschappij heeft een verlaging aangekondigd op de lijnen naar Havana (Caracas, (AP) 8.4).

GRUNER BEKENT.

De dood veroordeeld terrorist Gruner heeft bekend deel genomen te hebben aan de ondergrondse actie (Londen, (AP) 8.4).

VERWORPEN.

De weduwe van Mussolini ging in beroep in zake de confiscering van de goederen van de duce. Haar beroep werd verworpen. (Rome, (AP) 8.4).

TRUMAN BANG VOOR WERKELOOSHEID.

Bij een diner op Jefferson dag, waar Truman aanzat met de leiders van zijn partij verklaarde Truman, dat hij bang was dat, aldus zijn tafel rede, dat de huidige prijspolitiek wel eens werkeloosheid ten gevolge kan hebben (Washington, (AP) 8.4).

500 VLIEGTUIGEN VOOR TURKIJE.

Engeland verkocht een 500 vliegtuigen aan Turkije. Ze zullen door oud-Raf-vliegers worden afgeleverd (Londen, (AP) 9.4).

VERTREK VAN DE BRAZILIAANSE GEZANT.

De bekende Braziliaanse gezant Oscar Ivanissevich zal binnen twee weken New York verlaten (Buenos Aires, (AP) 8.4).

BRAZILIË VOOR DE KLEINE NATIES.

De vertegenwoordiger van Brazilië in de Veiligheidsraad zal nog verder opkomen voor de kleine naties en de vijf grote mogendheden nog meer bewerken om in de zaak van de ontwapening met hen rekening te houden (Lake Success, (AP) 9.4).

DOOD VAN HENRY FORD.

In verband met het overlijden van den heer Henry Ford heeft de agent van de Ford-fabrieken op Curaçao, de heer Gilberto de Jongh, de vlag halfstok gehesen.

JOE LEWIS.

Joe bedankte de arbeiders dat zij weer aan het werk waren gegaan (Washington, (AP) 8.4).

TIEN JAREN PLAN.

De Minister van economische zaken van de nieuw geboren Indonesische republiek heeft een tien jaren plan aangekondigd op basis van halve socialisatie waarbij voor 55 millioen Indonesiërs voor een lange tijd het levenspeil wordt opgevoerd. De Minister van economische zaken A. K. Gani (Batavia, (AP) 8.4).

SPECIALE ZITTING.

President Truman riep zijn cabinet in een speciale zitting bijeen het schijnt dat de prijs politiek besproken wordt (New York, (AP) 8.4).

CURAÇAO

...AVENCENTRALE.

...maanden geleden werd ...Evertsz benoemd tot di... van de nieuwe haven... Naar we vernemen ...doelde heer ontslag ge... Het is ons niet bekend ...euwe functionaris is. ...Evertsz ging over naar ...en-commissie.

...WEST INDISCHE GIDS".

...dschrift „de West-In...ds" is onontbeerlijk voor ...zich wil oriënteren op ...quaestie ook de West ...de.

...is en blijft hét zakelijk ...goed geredigeerde tijd... West betreffend. Te ...heeft men minschien ge... het ook in de West ...propageren, men ziet het ...op Curaçao. ...natuurlijk een neutraal ...en dit maakt het soms ...eek tijdschrift.

... oud-hoofdredacteur ...het eerste nummer van ...twintigste jaargang ...zicht over „de Gods...op Curaçao". Echt een ...oor de West Indische ...erdere conclusies. Geen ...t bij Hartog naar bo...het moderne beeld dat ...op Curaçao, niets over ...e beeld van de ver... Christenheid dat ook ...immigratie op Curaçao ...erd wordt. Te weinig ...de innerlijke waarde ...odsdienst voor het mo...tzijn van het volk naar ...aald. Geen woord ...komt over zijn lip...

...recensie het boek van ...over de journalistiek op Curaçao heet het dat zijn werk een standaard werk zal blijven. Inderdaad dit was mooi werk.

In de recensie op Hartog, boek blijkt men nog een krantje ontdekt te hebben nl. de „Magazine Comercial" van Nov. 1930. Wie kan ons nog iets vertellen over deze eendagsvlinder?

Het wordt de geschiedschrijvers op Curaçao ook wel erg moeilijk gemaakt, wie zal later kunnen ontdekken hoe het b.v. gesteld was met een blaadje als „Nos lucha" als wij vandaag aan de dag, dat niet eens weten.

De „Voz di Pueblo" zou volgens Oudschans Dentz ook nog wel eens goede artikelen gehad hebben, dat zou ook wel wat al te gek zijn, dat men zeven jaar lang nooit eens een goed artikel zou geboden hebben.

Het is echter logisch dat Hartog zich baseert op de veroordeling van de wijze Mgr. Vuylsteke, op dat compas is het wel goed varen.

„De West Indische Gids" heeft bovendien een register uitgegeven op de eerste 25 jaargangen, het is echter geen volledige naamlijst, doch een trefwoorden lijst samen met een lijst van de boeken en de schrijvers der artikelen.

Goed werk ook deze nieuwe registering.

Een fout echter is het de ondernemersraad voor Suriname in de inhoud een ondernemersraad voor Curaçao te dopen.

Ons verlangen blijft méér bekendheid voor de West en ook in de West.

Ten slotte zouden we dit verlangen nog willen bekendmaken, om de oude encyclopaedie voor West Indië opnieuw te drukken, doch dan een voor Curaçao apart, daarvoor is zeker subsidie te krijgen.

De bestaande encyclpaedie is zeker sterk verouderd, doch aan de hand van de bestaande is er gemakkelijker een nieuwe op te bouwen.

... door Hollander

...Mei trouwt een ge... een huis of 1 of 2 ...en 1 Juni. ...eving Salinja of van ...

GALA UITVOERING DOOR HET CURAÇAOS PHILHARMONISCH ORKEST IN DE SOCIEDAD BOLIVARIANA.

Het Paasfeest werd Zondagavond besloten met een gala uitvoering door het Curaçaos Philharmonisch Orkest onder de kundige leiding van den Heer R. Boskaljon, met als Piano soliste Emma Stoppello.

Voor een goed gevulde zaal begon de uitvoering met het Nederlandse volkslied, dat staande door de aanwezigen werd aangehoord. Onder de aanwezigen bevonden zich Z.H.E.G. Heer A. Schütte, Gezaghebber van Aruba, alsmede Commandant en Officieren van Hr. Ms. „Van Speyk."

De Heer F. Steenmeyer, President van de Arubaanse Kunstkring, sprak enkele woorden van waardering voor de praestatie van het Orkest, dat onder de kundige leiding van den Heer R. Boskaljon het zo ver had kunnen brengen en prees Zijne Excellentie Gouverneur Dr. P. A. Kasteel voor de medewerking verleend om dit groot Gezelschap door Hr. Ms. „Van Speyk" naar Aruba en terug te laten vervoeren. De spreker dankte verder de Arubaanse autoriteiten en meer in het biezonder het Departement Openbare Werken en speciaal den Heer Kemmich voor het omtoveren van het toneel in datgene wat het werd om zodoende alle musici te kunnen herbergen. Daarna richtte de Heer Steenmeyer zich in het Engels tot de mensen van de Lago en de Eagle.

Hierop zette het orkest in met een goed gespeeld Ouverture genaamd Iphigenia in Aulis, door Ch. W. Gluck om over te gaan naar de treurmars uit de Sonata Op. 23 in As. gr. t. van L. van Beethoven, ter ere van de nagedachtenis van wijlen Boy Ecury, hetgeen zeer imponent klonk en eerbiedig door de aanwezigen werden aangehoord.

Hierna werd door Dr. J. de Windt uit Curaçao een dankwoord gericht aan den Heer R. Boskaljon en muzikanten om namens de familie Ecury te bedanken voor de fijne attentie.

Als laatste nummer voor de pauze werd gespeelde de tweede symphonie in D. gr. t. van J. Haydn, dat biezonder goed werd gespeeld en vooral het laatste gedeelte, nl. Allegro spirituoso, werd vlot en zeer goed weergegeven.

Hierna trad de pauze in om dan te beginnen met concerto voor piano en orkest Op. 16 door Serge Bortkiewicz, waarin als soliste optrad de vermaarde Venezolaanse pianiste Emma Stoppello. Aan dit laatste gedeelte was Emma Stoppello op haar best, immers wat kan er gezegd worden van iemand als Stoppello die een groot artiste, of beroepsspeelster is?

Wat een vaardigheid, wat een gevoel werd niet door haar uitgedrukt op de piano. In één woord het was kolossaal!

Onze waardering gaat uit van deze plaats van den heer Boskaljon, die het zover heeft kunnen brengen, om een orkest te maken, dat er zijn moge en wij hopen het genoegen te kunnen smaken om dit keurig gezelschap nog menigmaal te kunnen beluisteren en wensen den heer R. Boskaljon veel succes toe met dit Philharmonisch Orkest. Voordat wij ten einde komen, wensen wij nog mede te delen, dat wij opmerkten onder de musici drie onzer oude bekenden, met name de Heren Gehrels, David Capriles en Mooi Penso.

NA AFLOOP: DE ONDERTEKENING VAN LINGGADJATI EN NOG WAT.

We houden niet van het verspreiden van geruchten, doch het schijnt, dat men in Nederland daar druk mee bezig is. Zo vertelt men ons, dat na afloop van de regeringsverklaring een fractie-vergadering plaats had van de Katholieke Volkspartij en dat daar plotseling in die vergadering de Katholieke ministers van het ministerie Beel binnenliepen om te verklaren.. waarom de regering heeft gecapituleerd. „Dat was omdat "

„Zo krijgen we het bericht. Het eindigt midden in de zin, om ons te zeggen, dat er nog andere redenen waren als een dreigende militaire actie.

Vreemd dit alles.

We zien wel de ontevredenheid in de kranten van de vorige week. De Maasbode bijv. is helemaal niet tevreden, doch voor ons op zulk een afstand en met zulk een eigenaardige geheimzinnigheid is het wel heel moeilijk, om goed te kunnen voorlichten.

WAT DE PERS ZEGT.

Linggadjati.

De Nat. Rott. Courant (24.3) brengt een beschouwing van drie kolommen over de oplossing, die thans door de regering gevonden is om tot ondertekening van de ontwerp-overeenkomst van Linggadjati te geraken.

Deze oplossing „is allerminst ideaal te achten". Ook de regerings-partijen zullen „moeilijk een kern van waarheid vermogen te ontzeggen" aan het argument van Trouw: gebrek aan wilsovereenkomst der beide partijen. De schrijver betoogt in den brede, dat het en intern en internationaal hoogst wenselijk was,

„dat wij snel uit het slop geraakten, waarin wij de laatste tijd waren verzeild. Bij het eindoordeel over deze historische beslissing der regering dient men zich niet alleen af te vragen of de lichtzijden de schaduwkanten overtreffen, doch tevens of een andere practische mogelijke oplossing een gunstiger verhouding tussen wit en zwart zou hebben opgeleverd".

Klemmend waren en zijn de omstandigheden, die tot de keuze van de onderhavige oplossing geleid hebben.

„Vóór Linggadjati erkenden de regering hier en de C.-G. ginds de voorrang der oplossing van het hangende politieke geschil".

„Ná de tot standkoming van het accoord kwam de situatie anders te liggen. De economische problemen begonnen zich, hangende de verdere besprekingen over de te volgen procedure, scherper te stellen. Men kwam zo langzamerhand zelfs in een dwangpositie. De gevolgen van de abnormale toestand ook op het gebied van de voortbrenging en de handel werden zo langzamerhand acuut. Het laat zich thans aanzien, dat in Augustus a.s. de buitenlandse deviezenpot leeg zal zijn! Het voedselprobleem wordt nijpender. En vooruitzichten op een legalen buitenlandse handel, die in het een zowel als in het ander zou voorzien, zijn er vrijwel niet of onvoldoende... zolang de samenwerking met de republiek nog geen feit geworden is".

De schrijver wijst voorts o.m. op de interne politieke verhoudingen in de Republiek, met haar anti-„Linggadjati-II" gezinde politieke massa en het extra dringend karakter, dat de economische en financiële overwegingen kregen door de toegenomen internationale belangstelling.

De Maasbode (24.3) zegt, dat wat nu gebeurt

„een frappante afwijking is van de uitdrukkelijk uitgesproken wil der Kamer als onze parlementaire historie tot heden niet vertoonde".

Het blad acht dan ook de houding van de heren De Boer c.s. „niet onbegrijpelijk". Het blad geeft toe, dat het een grote verantwoordelijkheid betekent,

„zich te verzetten tegen een zo besliste houding als sprak uit het korte woord van den chef van het cabinet, waarvan men moet veronderstellen, dat dit volkomen is ingelicht en de diepe overtuiging is toegedaan, dat het zó moet en niet anders kan".

Wij hopen, zo besluit het blad, dat de Kamer zal doen blijken

„van haar onverzettelijke wil, dat ook van Indonesische zijde loyaal aan de verwezenlijking van Linggadjati zal worden medegewerkt, en dat men van Nederlandse zijde zal vasthouden aan de interpretatie in de motie-Romme vastgelegd. Dan heeft de „erkenning" van Indonesische zijde, dat de Nederlandse regering zich door deze interpretatie gebonden acht, ten minste nog enige zin".

R. V. D.

Kerkgeschiedenis van Curacao

Karel van Heumen

Ofschoon de zorg zowel voor de benedenwindse als de bovenwindse eilanden vallende onder de Nederlandse vlag aan de Paters Augustijnen was toevertrouwd en ofschoon een zekere Pater Augustijn Caysedo ook als eerste prefect hier op Curaçao verbleef, van 1721 tot 1738, kwamen toch de Paters Jezuïeten uit Nederland ook voor Curaçao zorgen. Zij deden dit van rond 1700 tot 1742. Hun leven was zeer zwaar, verschillende dier Paters stierven kort na hun aankomst, anderen kregen moeilijkheden met het Gouvernement. De laatste Jezuïet, die op Curaçao werkte is Karel van Heumen.

Heumen is een plaats bij Nijmegen in welke stad deze Jezuïet geboren is. Men moet niet vergeten eerbiedig stil te staan bij zoveel zielenijver onder de Katholieken in die dagen, die zelf in hun vaderland verjaagd en vervolgd werden en die toch nog een zeven Paters Jezuïeten naar Curaçao hebben kunnen sturen!

Er waren rond 1700 nog vier staties in de stad Nijmegen. Eén van die staties of kerken behoorde aan de Paters Jezuïeten, daar dus heeft Karel zijn eerste kennismaking gehad met de Jezuïeten.

Uit Emmerik konden altijd Paters Jezuïeten naar Nijmegen gestuurd worden, zodat deze stad het geluk had, dat de zielzorg door kon gaan, ook al werden de kerken afgepakt. Het volk wilde niet protestant worden.

Na zijn studies was Karel van Heumen in de orde der Jezuïeten opgenomen, doch daar men op Curaçao veel moeilijkheden ondervond, werd hij voor zijn werk buiten de orde gesteld, om vrij als priester zonder Jezuïet te zijn, te kunnen optreden.

Vroeger hadden de Paters hun namen veranderd, doch dat hielp schijnbaar niet veel, het bleef duidelijk, dat zij Jezuïet waren, een orde, die juist om de progressieve arbeidszaamheid gehaat was bij vijand en soms zelfs bij vriend. Hij trof hier op Curaçao aankomend tegen het einde van de maand Juni 1741 een confrater Jezuïet Pater Verhof, die zijn naam veranderd had in Du Jardin. **Hoe juist de maatregel der** oversten was, om hem uit de orde te zetten mag blijken uit het feit dat Karel van Heumen voor de Gouverneur moet komen en onder ede door Gouverneur Isaac Faesch ondervraagd wordt, of hij misschien ook een Pater Jezuïet **is. Hij verklaart: „niet te behoren** tot de orde van de Jezuïeten, min noq een missionaris van het zelfde genootschap te zijn".

Hij begint 1 Juli te dopen. Waar hij zijn kerk had? Een verklaring door hem tesamen met Pater Verhof afgelegd voor de fiscaal Jan van Schagen, leert ons dat zij op 20 Juli (het onderzoek duurde zeker toch nog door) verklaren als vertegenwoordigers van de R.K. Gemeente, dat zij eigenaars zijn van een huis in de „Bredestraat aan de overzijde der haven". Het blijkt dat dit huis voor kerk gebruikt wordt en vroeger in gebruik was door de Pater Augustijn Caysedo die in 1738 gestorven was. Het blijkt dat ze het huis wat hebben opgeknapt, doch de schuld die ze daarvoor hebben gemaakt nog niet hebben afbetaald. Ze hebben moeten lenen bij Gijsbert Roelen Cales de molenaar, die zijn molen had daar waar nu het Molen plein is.

Pater Verhof tekent voor de **laatste maal in het doopboek** op 30 Juli, hij was toen reeds zeker zo ziek, dat alle hoop op herstel was uitgesloten, althans Karel van Heumen schrijft op 1 Augustus dat in het vervolg alle doopjes door hem zullen worden toegediend. Hij was een maaglijder, die niet genoeg voedsel meer kon nuttigen. Tijdens zijn ziekte trok hij toch nog altijd naar de plantages buiten. De man was arm, zodat hij soms blootsvoets moet gaan en „met verscheurde voeten". Karel van Heumen diende hem de laatste sacramenten toe, hij stierf na veel lijden op 10 September 1741. Karel van Heumen stond alléén, doch hij had toch in ieder geval veel nog met Pater Verhof kunnen spreken en zal niet onmiddellijk de moed **hebben opgegeven.** Op het eind van dat jaar noemt hij zich op 31 December in het doopboek „Pastor" en „vicaris generalis". Hij zag dus zijn zending als een zending in plaats van de prefectuur der Augustijnen?

We weten niet wat er gebeurd is, doch de eerste Februari moest hij weer voor de fiscaal Jan van Schagen komen, die dan Gijsbert Roelen Cales en Jan Baptista Lierens officieel machtigt, om in naam van Karel van Heumen „alle wereldse zaken en de affaire" waar te nemen en te besturen. Het kan zijn, dat Karel van Heumen ziek was en voor het geval dat hij mocht sterven de goederen in zijn bezit aan de zorg van deze beide heren wilde toevertrouwen. Een zeer juiste daad, die echter ten gevolge had, dat Curaçao een soort van kerkbestuur kreeg, dat zeer eigenmachtig zou optreden.

Inderdaad werd Karel van Heumen ziek, hij was van een zonnesteek bijna blind geworden en „onderhevig aan geweldige pijnen in hoofd en rug".

De dood kwam wel spoedig, hij stierf in zijn huis in de Bredestraat des morgens om half zeven op 22 April van dat jaar 1742.

De „kerkmeesters" Cales en Lierens gaan het mededelen aan de fiscaal Schagen en nemen de taak op zich om de Pastoor te begraven en „zijn nalatenschap te observeren, totdat er door de erven van den overledene over beschikt zal worden en dat zij zich niet het minste gezag zullen aanmatigen in deszelfs boedel en sterfhuis". Dat lag dus goed vast.

Er werd een inventaris op gemaakt op 24 en 25 April, plechtig ondertekend door de heren kerkmeesters. Het is een opgave van de kerkgoederen, die niet veel verschilt van de lijst die opgemaakt werd in het jaar 1747.

Naast deze lijst van kerkelijke goederen staat aangegeven een „nieuwe zadel opgevoert". Het blijkt dus dat van Heumen niet veel naar de cunucu is kunnen rijden, daar zijn zadel nog zo nieuw is?

Hij blijkt twee knechten gehad te hebben waarvan de een heet Dirk en die hebben de heren maar „verkocht" aan Claas Reywink, terwijl een andere knecht met de mooie naam van Quasje, zich maar niet liet verkopen en is weggelopen. Zou hij die raad gekregen hebben van Pastoor van Heumen?

Cales heeft alles maar bij zich in huis genomen naar het schijnt, en uit zijn inboedel blijkt dat de Pastoor een „royale rijke inboedel" had. Er is een matras onder, pot en drinkservies, kleren en **zilveren sieraden**". Hij sliep dus niet op een matje. Erg veel rijkdom kan het toch niet geweest zijn, anders behoefde zijn voorganger niet op blote voeten te lopen, misschien heeft men Pastoor van Heumen het nodige meegegeven, daar men zag dat er nu reeds zes Paters voor Curaçao hun leven hadden moeten geven.

Cales heeft de boedel beheerd tot het jaar van zijn dood 1747, daarna wilde de andere kerkmeester Lierens, die getrouwd was met de dochter van Cales genaamd Barbara de inboedel alléén beheren doch de schoon**mama señora Cales** wilde hier niets van weten.

Het was van de schoonzoon niet erg vriendelijk om zijn schoonmama daartoe toch gerechtelijk te dwingen, doch zij van haar kant gaf het gerecht geen antwoord, zodat schoonzoon Lierens haar op 30 Januari 1751 nogmaals aanklaagt doch om de zaak nog wat ingewikkelder te maken ging Lierens een [illegible] later dood. De doch**ter Barbara gaat de zaak nu ver**der doorzetten en zet de ruzie met mama door. Zij vraagt in Maart aan het Gouvernement om een curator over de goederen aan te stellen, daar de beide curatoren dood zijn en om dan maar de goederen publiek te verkopen. Er was geen nieuwe Pater gekomen, om voor Pastoor van Heumen op te treden, wel kwamen er andere priesters, doch toen een Fransman een Pater Dominicaan aan Cales vroeg om de kerk te gebruiken gaf hij te kennen, dat het niet ging daar hij in de kerk zijn brandhout en maïs had opgeslagen. Hoe echter deze Barbara er bijkomt om de zaken, maar te verkopen weten we ook niet.

Het is niet bekend voor wie of ze de boedel wilde verkopen, misschien trad ze in correspondentie **met Holland.** Het Gouvernement stelde de advocaat Caen toen als curator aan.

Het is een mooie geschiedenis waar toch nog wel wat licht in te vinden is. Señora Cales had na de dood van haar man een inboedel laten opmaken, en beheerde toen het goed van Pater Heumen. Zij deed dit echter niet rechtvaardig en verkocht het horloge van de Pater aan slaaf Dirk. Dit zal de vroegere slaaf van de Pater geweest zijn waarover boven, die een herinnering aan zijn Pastoor wilde hebben. Het horloge was van goud.

Toen nu deze señora Cales geheten Maria Schuylenburg weer in het huwelijk trad met Hendrik Barentse vreesde de dochter Barbara, dat de mama nog wel eens meer goederen van de Pater kon gaan verkopen, reden waarom **zij een curator vroeg aan het** Gouvernement, (26 Maart 1751) Maar hiermee eindigt dan ook werkelijk de geschiedenis der Jezuïeten op Curaçao.

Bommen op Nijmegen

22 Februari 1944.

Wij herdenken het bombardement

De hemel staat strak over de stad. Hij buigt zich lente-blauw op deze winterdag over de verweerde, kaduke huizen, die schots en scheef tegen de heuvels opkruipen en moe van ouderdom tegen elkander hangen. Hij koepelt als een praalhemel over de elegante gebouwen, die de heuvelkruin sieren en tegen zijn helderheid prijken de gekroonde koningstorens der stad, fier en zelfbewust. Tegen het azuur trekken jagers van onbekende herkomst de witte condensstrepen als curven der onmenselijkheid en op de stratengaan de mensen hun gang. Zij lopen er lachend, zij lopen er bedrukt. Ergens klinkt het hol staccato van een Duits soldatenlied en de monotone roffel van laarzen heeft zijn lugubere echo van de hoge huizen, waarachter de walging door vitrages tegen de ruiten wasemt.

Een oor spits! Uit de verte dreunt een melodie aan, het preludium van een symphonie, waarvan ge denkt, dat de partituur tegen de hemel wordt geschreven.

Tussen de witte notenbalken drijven de kleine glinsterende noten. Hun geluid valt in een magistrale melodie over de wereld en het geketende vaderlandse hart springt op. Ogen zien met de hartstocht van een gekweld gemoed in de wijde luchten. Daar gáán ze. Hahaha! Daar gáán ze!! De sirenes gillen. Alarm!! En wij trekken de schouders op. De stoeten drijven naar den einder, de ene melodie volgt de andere na, en onder de luchtarmada's waaien kleine zwarte plekken open als inktvlekken op een smetteloos papier. De Flak blaft. Het is een keffen. Onverstoorbaar drijven de formaties vliegende forten voorwaarts. Wie zou er ausradieren? Bomber Harris in Londen lacht. En wij hebben geen angst zoals in de nacht wanneer de Engelse Lancasters met dezelfde melodie maar met een intens macabere intonatie onzichtbaar over onze huizen trekken, van West naar Oost, en de zoeklichten als nijdige ruitenwissers langs de hemelvensters zwiepen. De nacht heeft zijn angsten vanwege het ongewisse en de gierende geluiden van neerstortende machines. Als vlammende kometen schieten zij naar beneden. Ge heft uw handen en buigt het hoofd tot de inslag met het geluid van een onweer losbarst.

Maar op deze dag? Het is of de machines zingend langs de hemel trekken en deangst is voor de groene demonen, die uw kind uit huis hebben gesleept en uw man als arbeidsslaaf naar hun land deporteerden. De angst is voor dit gangsterdom, dat om deze notenbalken, hoog aan de hemel, gevraagd heeft. Ge weet het: de melodie teistert al datgene, wat achter hun gepleisterde en gehelmde eenheidstronies verborgen wordt gehouden: „denn wir fahren".

En ge chudt in deze nadagen van bezinning nog wel eens uw hoofd vanwege de wellust, waarmede ge de dreigende luchtarmada's over zaagt trekken, met het zaad van het verderf onder hun vleugels, dat kwistig in het gehele land zou worden uitgestrooid. Zaad, dat onmiddellijk op zou schieten in de alles verterende steekvlammen; wellust om de nachtelijke kerstbomen, die als fellefakkels boven de Duitse steden werden uitgezet en waarbinnen de formaties van Bomber Harris de brisant- en brandbomtapijten uit de bomschachten der machines op de nazie-wereld neerwierpen. Sub umbra alarum tuarum...... Ge herinnert u ook nu de dodelijke stoeten van die dag: de wienige jagers, die als parlevinkers om de statige vloot krioelden, de mateloze voldoening om de vergelding en het onverteerbare vertrouwen, dat deze luchtaanvallen de versperringen zouden wegvagen, die op de weg naar onze vrijheid lagen. En lachend zijt ge aan het werk gegaan, toen even voor half twee de sirenes „veilig" loeiden, terwijl het gedreun nog in de lucht echode.

En toen is het opeens gebeurd. Terwijl wij ons weer als zorgeloze vlinders na een onweer op de bloemen fan onze bezigheden zetten, groeit een nieuwe dreun aan. Uit een escader dat van Oost naar West koerst, maakt zich een formatie van zestien toestellen los. De mensen kijken op. Zij blijven verbaasd staan, want met zekerheid horen zij opeens, dat de melodie van straks een dissonant karakter krijgt. Een huiltoon breekt los. Er zijn geen notenbalken meer en geen zilveren stippen, die de melodie schrijven. Neen, breed en dreigend stuift het escader op de stad aan. Ge wijkt tegen een muur, een kind kijkt argeloos naar de hemel en dan......

Hoog in de lucht moet de captain in zijn microfoon: All right? geschreeuwd hebben. Hij telde: one, two, three...... Door het vizier tuurt de bomber...... Huizen schuiven voorbij...... een brug... water...... All right?...... een plein...... een toren...... Yes! Een druk op de knoppen, de schachten schuiven open en uit hun gapende bekken glijden de bommen, het zaad dat na luttele seconden in de grond zal schieten. Alarm! Een sirene gilt. Een mens gilt. Snijdend scherp. Ogen puilen uit de kassen. Handen grijpen vertwijfeld naar een toegeknepen mond. Armen slaan beschermend over een hoofd. Moeder Gods help mij. Een man schreeuwt waarschuwend en een niets begrijpende vrouw loopt argeloos naar een raam, dat opeens versplintert. Een slag. En een stad splijt open als in een Godsgericht. Bommen!...... Brand!! Brand!! De stad ligt in een schemering. Zuilen stof kruipen naar de azure hemel en vallen weer loom als lijkwaden neer. Een seconde stilte. En dan...... Dan breekt een nieuwe symphotie los. E-dur, esdur. Een kleine kreet. Gereutel, gehikt naar adem. Een vlam trippelt als een rat langs een gordijn, dat fladderend uit het glasloze kozijn waait. Opeens staat het huis in brand. Daar nog een, ginds meer. En het neergestrooidezaad des verderfs schiet uit. Het slaat zich een vrouw, die levenloos op het grote plein ligt met vragende ogen, die zonder licht naar de hemel staren. Er vloeit bloed uit haa slaap. Het druipt traag in de blonde haren en zoekt zijn weg op de straat. Een bakker staat met een brood in zijn hand, klef **oorlogsbrood**. Hij wilde nog wat zeggen, maar ge ziet zijn knieën knikken. Een huis braakt zijn inventaris aan splinters de lucht in en een gevel valt langzaam voorover en verplettert den man. De orchestratie speelt zich uit in een prestissimo van loeiend vuur en het gekerm van mensen. Hier, daar, ginds, overal. Een kind met een pop. Ook het kind! Ge balt uw vuist ten hemel. Als er toch een God is? Er is een God. Maar er zijn ook mensen. Het leed loeit zich uit in geluiden, die een mensenogr niet meer verdraagt. Nijmegenen... keizerstad...... tuin van het onvolprezen Gelre...... Overal vreten de vlammen aan hun prooien. Huizen zijgen met mensgebaren ineen of vallen languit over de straten. Wegen spuiten omhoog. That's all right! Een escader landt in Engeland. Nijmegen brandt. Doden dekken de straten en mateloos spoelt het leed over de stad. De bel van de brandweer ratelt, neen, hij reutelt, maar er is geen water. Er is wèl water! Het spuit met kracht uit de kapotte buizen.

Alarm!! Een weeshuis breekt in tweeën en kinderen — God hoe is het mogelijk — kinderen liggen met een glimlach in de dood, en er behoeft geen aarde te zijn omhen te bedekken, want het puin heeft zich over hen heen gespreid.

Ik zie een vrouw, die sschreiend om haar kleinen roept; een man die razend van vertwijfeling wordt; een pater die wezenloos naar de doden staart en ze dan bekruist en bezalfta

Uit een puinhoop stijgen kreten met kleine stofwolken omhoog en een arm steekt bezweren tussen de stenen uit. Uit een kelder, die de brandende berg puin van het huis torst, klinken de geluiden van krankzinnigen. Moeten zij levend verbranden? De uren kruipen traag over de puinen: zij waden tergend door de vlammen. Mensen worden geroosterd en de stad zinkt in een mateloos leed. Moeder!, hoort ge roepen...... Vader...... En de vlammenorkaan loeit voort, loeit voort. Men pompt water uit de Waal. Priesters gaan absolverend door de straten, zij knielen bij de uitgestrekte lichamen, voor de keldergaten waarop de puinhoop tergend vlamt en waaruit onmenselijke klanken opstijgen, waarvoor troost noch hulp bestaat.

Ego te absolvo...... Vader in de hemel...... Een vlam knettert. Een gil snerpt als een sirene. Een stad sterft. En de avond sluipt aan. Dodenstoeten stijgen langs de heuvels. Bloed drijft in de goten. Doktoren doen zwijgend hun werk en tot in de gangen der ziekenhuizen en banken rijzen zich gewonden aaneen, kermend en kreunend.

Nacht over Nijmegen. Ge bidt zonder te denken. Ge smeakt, Ge vraagt. Kerken zijn brandende monumenten en in de gloed ontdekt ge opeens, dat de oude Sint Steven zijn spits mist. Nacht over Nijmegen. Tot ver achter Arnhem, Gennep en Grave zien ze de rosse gloed, waarin de vlammen zich oprekken, neervallen en weer voedsel vinden. Maar de brandweer blijft onversaagd. Van oveal zijn komen ze helpen om deze vuurverschrikking te overmeesteren. Maar zij is hardnekkig. Hardnekkig las de verhalen van mateloos leed, die van mond tot mond gaan. Over de trein vol doden, waarin ge zelf had kunnen zitten. Over de hotels, die hier en ginds aan het branden zijn; over de veiling waarin nu de vruchten van een totale oorlog aangevoerd liggen en waarover God de prijs zal bepalen; over de Twentse Bank, waar enkel de incasso het leed en het lijden optelt; over bijna 20.000 meter slang die uitgelegd ligt om de brand te blussen, de brand die als een orgie over de stad gaat en waarnaar de groene Nero's grijnzend kijken, reeds tokkelend op de harpen van hun geraffineerde propaganda, die deze stomme vergissing der geallieerden meesterlijk, maar zonder succes, zal gaan uitbuiten.

Wie zal de angst om een nieuwe raid, de bitterheid van het leed en desmarten van de pijnen uit deze nacht kunnen peilen? Doden werden bij honderden weggedragen. Als Jobs zitten stakkers op de puinhopen. Levenswerk ligt aan gruis en de ellende walmt er uit omhoog om nog jaren lang het leven en de opbouw van deze stad te verstikken. Men vraagt om een antwoord over dit alles, maar de radio zwijgt. Radio Oranje...... niets. The BBC home-service..... And here is the news...... maar geen antwoord. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt: „vijandelijke vliegtuigen bombardeerden......" Nijmegen, Arnhem, Enschede.

Er zijn 862 doden en 1500 zwaargewonden in Nijmegen. God kastijdt hen, die Hij liefheeft. Maar de proef is zwaar, té zwaar. En de stad brandt. De nacht is rood. De dageraad is rose en de dag is nog rouwomrand met zwarte rookwolken, die van dit nationale offeraltaar opstijgen. Ge zoekt woorden voor uw gedachten over al het mateloze leed van deze geteisterde stad, en de pen gaat slechts tastend en traag over het papier, wanneer zij aan indrukken gestalte moet geven. Het is teveel, het is niet verteerbaar. En de nieuwedag grafeert des te scherper de verschrikkingen van deze ramp. Mannen zoeken hun vrouwen, vrouwen haar mannen, ouders hun kinderen. Een jongen scharrelt tussen de puinen en ge durft hem niet te vragen naar wie of wat hij zoekt. De opruimingsdiensten en de Luchtbescherming trekken de stenen lijkwaden van de slachtoffers, die verminkt en vermorzeld geborgen worden, en hier en daar komt levend maar wezenloos een mens onder het puin vandaan. Het leed zoekt zich een uitweg. Men vindt het bij God; men zoekt het in de eenzaamheid; men tast langs de hoge muren der gedachten, die zich bezighouden met de omgekomen dierbaren. Men vindt het in een stil snikken waarlangs het verstarde verdriet tot leven komt en stilaan wegebt tot de nieuwe vloed zich onweerstaanbaar meldt. Zo lijdt een stad, terwijl de karavanen van doden door haar straten gaan......

En nu leven we drie jaar later.

Een man zit op mijn bureau. Hij verloor zijn kinderen en beklaagt zich. Wij vergeten die dag, zegt hij, een dag die wij nooit mogen vergeten. Het leven herneemt zijn rechten. Ongetwijfeld. Wij hokiepokiën weer, reizen, zingen en doen zaken. Maar een hart werd uit een stad gerukt en voor honderden uit onze samenleving blijft 22 Februari 1944 een dag, waaraan zij niet zonder meer voorbij kunnen gaan. Ook wij niet. U niet en ik niet, die aan deze tol voor onze vrijheid niet hebben medebetaald. Hij is de prijs van ons allen, die misschien niet persoonlijk door het verlies van een dierbare aan deze dies ater herinnerd worden, maar die toch iedere dag opnieuw geconfronteerd worden met de gapende wonden, die nog lang niet aan de eens zo luisterrijke Keizer Karelstad genezen zijn.

Herdenken wij op de eerste plaats onze doden in het gebed, dat ook een troost moge zijn voor allen, die dit rampzalig bombardement overleefden. Herdenken wij dit onheil om er moed en kracht uit te putten. En wel vooral om met Gods zegen weer te herstellen en op te bouwen wat in een zinneloze afbraak vernield werd.

L. F.

Irene Joliot-Curie

Slechts twee vrouwen in de wereld hebben een Nobelprijs voor Wetenschappen toegewezen gekregen, een moeder en haar dochter: Mevrouw Curie en haar dochter Mevrouw Irene Joliot—Curie. Mevrouw Curie ontving eerst in 1903, samen met haar echtgenoot Pierre Curie en met Professor Henri Becquerel de Nobelprijs voor Natuurkunde voor hun ontdekkingen der Radioactiviteit. Na de dood van Pierre Curie in 1906 besloot de Zweedse Academie der Wetenschappen aan Mevrouw Curie in 1911 nogmaals de Nobelprijs toe te kennen voor haar werkzaamheden na het overlijden van haar echtgenoot.

Nog nóóit, nóch voordien, nóch nadien, werd de Nobelprijs twee keer aan eenzelfde figuur uit de wetenschappelijke of uit de litteraire wereld toegekend. In dat jaar 1911 begaf Marie Curie zich naar Zweden in het gezelschap van haar oudste zuster en van haar veertienjarig dochtertje Irene. Het jonge meisje, een kind eigenlijk nog, woonde de plechtige uitreiking der prijzen bij. Vierentwintig jaar later zal deze prijs ook aan haar worden uitgereikt. Deze reis werd in de familie der Curies een soort traditie, en reeds heeft ook het dochtertje van Irene Joliot—Curie, Hélène Joliot, de weg van haar illustere ouders en grootouders ingeslagen en volgt de cursussen van de „Ecole de Physique et de Chémie", de Academie voor Natuur- en Scheikunde.

Deze schuwe, in een volkomen teruggetrokkenheid levende vrouw, die ook haar jeugdjaren doorbracht in de stricte intimiteit van haar moeder, haar zusje Eva, haar grootvader Curie en de enkele kinderen van grote Franse wetenschappelijken, zoals de jeugdige Jean Painlevé, de kinderen van Professor Perrin en Langevin, is de eenvoud en de strenge soberheid zelve. Zij lijkt uiterlijk niet op haar moeder, is forser gebouwd en mist het fijne, vergeestelijkte in haar gezicht, dat haar moeder zo uitzonderlijk maakte. Zij lijkt op haar vader, op den door een ongeluk te vroeg om het leven gekomen Professor Pierre Curie. Hetzelfde scherp intellectuele gezicht, dat zich slechts in tegenwoordigheid van haar man en haar kinderen verzacht.

Wij ontmoetten haar in het „Radium-Instituut" in de Rue Pierre Curie in Parijs. Het Instituut, dat in 1913 voor haar moeder werd gebouwd. Zij ontvangt niet graag bezoekers: zij is altijd het stugge kleine meisje gebleven, „dat mevrouw geen handje geven wil". Leefde zij vroeger in de volkomen afzondering van het Instituut en van haar zuiver wetenschappelijk werk, daar is haar houding thans ten opzichte van het leven en ten opzichte van haar persoonlijk contact met de buitenwereld enigszins veranderd, hoe pijnlijk dat deze stroeve vrouw ook valt, na de eerste atoombom op Hirosjima. Het radium en de daaruit voortvloeiende atoomkernscheikunde kan zonder enige overdrijving beschouwd worden als het geestelijk eigendom van de Curie's, temeer waar Pierre en Marie Curie in een tijd, dat zijzelf nog midden in de financiële moeilijkheden zaten (1903), voorgoed afstand deden van het patent op hun uitvinding, daar zij zich verplicht gevoelden het radium, genezingsmogelijkheden voor kanker, vrij te geven aan de mensheid. Wat heeft de mensheid met dit uiterst kostbare geschenk gedaan?

Wij vroegen de opinie van Mevrouw Joliot—Curie over het „geheim" van de atoombommen op Japan en op Bikini, geheim, waarvan Frankrijk, uitgerekend Frankrijk, het vaderland der Curie's, buitengesloten werd, evenals Rusland. Zij haalde haar schouders op en antwoordde rustig: „Het geheim van de atoombom bestaat niet. Het enige waar dit geheim uit bestaat is een patent van industriële aard, waarvan de Verenigde Staten geen afstand willen doen. De werkelijke elementen zijn bekend aan alle atoomkernscheikundigen over de gehele wereld. Maar mijn vader zeide reeds enkele jaren na de ontdekking door mijn ouders van het radium, dat, indien het in handen van politieke misdadigers zou vallen, het radium uiterst gevaarlijk zou kunnen worden, zodat men zich in dit verband af zou moeten vragen of de mensheid er inderdaad bij gewonnen had om de geheimen der natuur te beginnen te doorgronden, of dat deze wetenschap inderdaad schadelijk voor haar zal blijken te zijn. Mijn vader wenste zich volkomen buiten het politieke leven te houden. Hij meende nog, dat de wetenschap de grootste zegen der mensheid was, omdat overdaad er onherroepelijk het gevolg van zou zijn. Hij, die zo onmaatschappelijk was, overzag nóch de overproductie, nóch de ramp van Hirosjima als culminatiepunt van het streven van mijn ouders en van ons.

Daarom hebben mijn man en ik besloten, dat de hedendaagse wetenschappelijken wel degelijk een verantwoordelijke rol in de maatschappij te vervullen hebben, hoe weinig dit ons ook ligt. Voor mijn man begon die rol reeds in de Verzetsbeweging van het bezette Frankrijk. Hij was één van de leiders van die beweging en leefde maandenlang in het „Maquis". Ik zelf moest met mijn dochter en mijn zoontje naar Zwitserland vluchten, omdat wij wisten tot welke tegenmaatregelen de Duitsers zouden overgaan. Pas na de bevrijding konden wij onze gemeenschappelijke arbeid weer opnemen. Mijn man is Directeur van het „Centre Nationale", de staatsinstelling voor Wetenschappelijke samenwerking.

Zij keek ons aan met dat harde, bittere gezicht van een zeer grote vrouw in een verschrikkelijke tijd. Een vrouw, die het levenswerk van haar ouders, van haar man en van haarzelf bezoedeld heeft gezien en vervormd tot een wapen van vernietiging. En, kijkend naar dat gelaat, dachten wij onwillekeurig aan de woorden van haar vader, die de geestelijke nalatenschap waren van Pierre Curie aan de vrouw, die hij zo innig heeft liefgehad:

„Wat er ook gebeurt, en worden wij als een lichaam zonder ziel, wij moeten ons werk voortzetten."

Jo Boer.
(„Vrij Nederland")